

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра банківської справи

Допущено до захисту

Завідувач кафедри _

Л.В. Кузнєцова

“ ” _

2018 року

ВИПУСКНА РОБОТА

**на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності «Фінанси та кредит»**

за темою:

**«РОЗВИТОК СИСТЕМИ ГАРАНТУВАННЯ
БАНКІВСЬКИХ ВКЛАДІВ В УКРАЇНІ»**

Виконав: студент 4 курсу, групи 9

Центру заочної форми навчання

ГОЛУБ В.М.

Керівник: к.е.н., ст.викладач

СЕРГЄЄВА О.С.

ОДЕСА – 2018

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ СИСТЕМ ГАРАНТУВАННЯ БАНКІВСЬКИХ ВКЛАДІВ	5
1.1. Еволюція розвитку систем гарантування в світі та в Україні..	5
1.2. Нормативно-законодавча база щодо діяльності фонду гарантування вкладів фізичних осіб.....	19
Висновки до першого розділу	25
РОЗДІЛ 2 ОРГАНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ ЗАХИСТУ ВКЛАДІВ У БАНКІВСЬКІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ	27
2.1. Аналіз діяльності банківських установ в сучасних умовах...	27
2.2. Реалізація функцій системи фонду гарантування вкладів фізичних осіб в сучасних умовах.....	34
2.3. Аналіз діяльності ПАТ «Банк Траст» та причини визнання його неплатоспроможним	42
Висновки до другого розділу.....	46
РОЗДІЛ 3 НАПРЯМИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ГАРАНТУВАННЯ ВКЛАДІВ В УКРАЇНИ	49
3.1. Тенденції розвитку системи гарантування в Європі та світі	49
3.2. Пропозиції щодо трансформації системи гарантування вкладів в Україні в посткризовий період.....	59
Висновки до третього розділу.....	64
ВИСНОВКИ.....	66
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	68
ДОДАТКИ.....	74

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Системи гарантування вкладів у світі розгорталися й еволюціонували під тиском криз та під впливом розвитку наукових досліджень. У ході цього розвитку виокремлювалися риси і механізми, які робили стійкішим функціонування системи гарантування вкладів та сприяли стабільності фінансової системи в цілому; вони закріплювалися в рекомендаціях та нормах міжнародних і національних організацій.

Криза банківської системи є предметом дослідження В. Вовк, Ю. Дмитрик, М.Зверякова, Л. Кузнецової, В.Коваленко, Г. Карчевої та І. Крупки. Дослідженням питання функціонування ефективною системи гарантування депозитів та проблем розвитку ФГВФО присвячені роботи таких вітчизняних та зарубіжних науковців, як Г. Десмонд, Р. Келі, П. Роуз, К. Гавальд, Ж. Стуфле, К. Гейгер, Ж. Сабурен, О. Анікін, В. Віноградов, А. Вішневський, О. Бакун, С. Тігіпко, О. Іщенко, С. Аржевітін, С. Безвух, О. Кириченком, В.Міщенком, П. Снігурською та іншими економістами.

Незважаючи на велику кількість існуючих робіт проблеми розвитку державної системи гарантування вкладів залишаються актуальними і потребують подальшого дослідження.

Мета випускної роботи полягає у з'ясуванні необхідності особливостей розвитку системи гарантування вкладів в Україні у межах діючого законодавства в сучасних умовах та ролі стабільності банківської системи у їх подоланні.

Реалізація поставленої мети обумовила необхідність вирішення в роботі таких завдань:

- визначити сутність системи гарантування вкладів, їх евалюційний розвиток в світі та в Україні та класифіциувати систему гарантування вкладів за кваліфікаційними ознаками;
- проаналізувати нормативно-законодавчу базу України щодо діяльності ФГВФО;

- провести оцінку банківської системи України до кризи протягом та після кризи, з метою визначення ролі Фонда гарантування вкладів фізичних осіб;
- визначити реалізацію функцій Фонда гарантування вкладів фізичних осіб в сучасних умовах;
- розглянути тенденції розвитку системи гарантування в Європі та світі;
- обґрунтувати пропозицій та рекомендацій щодо удосконалення системи ФГВФО України використовуючи міжнародний досвід.

Об'єктом дослідження є процеси, які впливають на формування системи гарантування вкладів в Україні.

Предметом дослідження є теоретичні засади та практичні аспекти щодо розвитку та вдосконалення роботи системи гарантування вкладів в Україні в межах діючого законодавства в сучасних умовах.

Методи дослідження. У процесі дослідження використовувалися такі загальнонаукові методи пізнання, як: теоретичне узагальнення, порівняння, групування та систематизація, системного аналізу, логічне узагальнення, а також графічний метод.

Інформаційною базою дослідження є чинні законодавчі та нормативні акти, що регулюють діяльність банків та системи гарантування вкладів, офіційні матеріали Державної служби статистики України, Національного банку України, Асоціації українських банків, Незалежної асоціації банків України, Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, публічна фінансова та внутрішня управлінська звітність банків, праці вітчизняних і зарубіжних науковців з питань формування та удосконалення системи гарантування вкладів.

ВИСНОВКИ

У випускній дипломній роботі наведено теоретичне узагальнення і вирішення наукового завдання, яке полягає у визначенні теоретичних засадах розвитку та дії системи гарантування вкладів та пропозицій щодо удосконалення розвитку ФГВФО в Україні.

За результатами виконаної роботи зроблено такі висновки:

1. На основі аналізу теоретичних напрацювань визначено розуміння сутності поняття «система гарантування вкладів», яке запропоновано визначати як комплекс заходів, що забезпечують захист вкладів на випадок банкрутства банку і передбачають зобов'язання щодо повернення вкладених у банк коштів у випадку банкрутства банку, що їх бере на себе спеціально створена організація, за рахунок особливого страхового фонду.
2. Розглянута нормативно-законодавча база щодо існування ФГВФО. На думку фахівців, законодавство України в сфері гарантування вкладів потребує удосконалення. Так, окремі автори вважають, перспективним напрямом удосконалення системи гарантування вкладів поступовий перехід до диференційованих ставок за внесками банків до фонду. Це стимулюватиме банки до підвищення якості управління ризиками, що в підсумку сприятиме зростанню стійкості та надійності банківської системи загалом. З іншого боку, система диференційованих ставок дасть людям змогу швидко оцінювати ступінь надійності банку, адже все буде гранично прозоро: чим більший внесок банку до фонду, тим ризикованіше з ним мати справу. Ще одним важливим кроком на шляху вдосконалення системи гарантування вкладів буде прийняття рішення про участь Ощадбанку у фонді.
3. Автором доведено, що в результаті проведеного аналізу сучасного стану та розвитку банківської системи України свідчать про наявність у банках певних проблем, зокрема з ліквідністю та прибутковістю, що вкрай негативно впливає на забезпечення безперервності перебігу відтворювальних процесів банківських

установ і водночас обмежує їхні можливості щодо інвестування коштів в економіку країни й забезпечення тим самим безперервності відтворення на усіх його стадіях. ФГВФО на сучасному етапі розвитку банківської системи відіграє одну з вирішальних ролей, оскільки саме він гарантує повернення коштів фізичним особам вкладникам і їх впевненість у збереженні їхніх коштів.

4. Автором доведено, що діяльність НБУ у сфері регулювання банківської системи можна охарактеризувати за наступними напрямками: «оздоровлення» банківського сектору шляхом виводу з ринку недієздатних банків; реалізації політики інфляційного таргетування, основним завданням якої є забезпечення інфляційної стабільності та більш ефективної координації дій НБУ з відповідальними структурами.

5. Згідно проаналізованих фінансових результатів діяльності ПАТ Банк "Траст" ключовою причиною втрати ліквідності і настання його неплатоспроможності стала незбалансована агресивна кредитна політики.

6. У роботі проаналізовано досвід зарубіжних країн щодо системи гарантування вкладів показує, що система гарантування вкладів в Україні має перспективи для розвитку. Практична діяльність Фонду показує як сильні, так і слабкі сторони створеної системи гарантування вкладів, що спонукає як сам Фонд, так Національний банк України та Уряд розглядати можливі шляхи подальшого розвитку системи гарантування вкладів.

7. Обґрунтовано необхідність запровадження ФГВФО регулярні стрес-тести власних систем відповідно до рекомендацій ЕВА щодо стрес-тестів систем гарантування для підготовки до кризових ситуацій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Реверчук С.К. Сутність, причина та наслідки банківських криз / С.К. Реверчук, О.В. Галушак // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. – 2009. – С. 107-110.
2. Офіційний сайт Національного банку України. [Електронний ресурс]. Режим доступу :http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=123133
3. Коваленко В.В. Трансформаційні напрями розвитку банківської системи України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/3322/1>
4. Економічні науки / Банки та банківська система. к.е.н., доцент Поліщук О.А., Крижанівська О.В.. Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ, Україна. Особливості здійснення фінансової діяльності комерційних банків в посткризовий період. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.rusnauka.com/10_NPE_2011/Economics/4_82261.doc.htm.
5. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. – К.; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2005. – 1728с.
6. Zvieriakov, M.I., Zavadska, D.V. Model of intensive innovative development: world experience of implementation and trends of formation in Ukraine // Naukovyi Visnyk NHU, 2018, No 5, 155-166.
7. Огієнко В. Страхування вкладів як інструмент зміцнення банківської системи України / В. Огієнко // Регіональна економіка. – № 1. – 2002. – С. 241–248.
8. Смовженко Т. Розвиток національної системи гарантування вкладів фізичних осіб: застосування передових принципів та методів / Т. Смовженко, І. Серветник // Банківська справа. – 2012. – № 5. – С. 59–75
9. Пашнева В. А. Правова природа страхування банківських вкладів // Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. Серия «Юридические науки». – 2011. – Том 24 (63). – № 2. – С. 110-114.
10. Адамчук Н. Г. Международная практика страхования депозитов / Н. Г.

Адамчук, В. И. Зимовцев // Стра- ховое дело. – № 5. – 2007. – С. 7–13.

11. Молодик, К. Проблема морального ризику у правовідносинах із гарантування банківських вкладів / К. Молодик // Підприємництво, господарство і право. – 2012. – № 6. – С. 23–27.

12. Турбанов А. В. Финансово-правовые основы создания и функционирования системы страхования бан- ковских вкладов в Российской Федерации : автореф. дисс. на соискан. научн. степени докт. юрид. наук : спец. 12.00.14 / Турбанов Александр Васильевич. – М., 2004. – 47 с.

13. Колісник М.Б. Банківська система України як учасник глобалізаційних процесів / Колісник М.Б. // Науковий вісник НЛТУ України : збірник науково-технічних праць. – 2011. – № 21.2. – С. 226-230.

14. Зверяков М. І. Управління фінансовою стійкістю банків: підручник / М. І. Зверяков, В. В. Коваленко, О. С. Сергеева. – Київ: «Центр учбової літератури», 2016. – 520 с.

15. Зверяков М. І. Антикризове управління фінансовою стійкістю банку в умовах економічних дисбалансів: монографія / М.І. Зверяков, О.М. Зверяков. – Одеса: ОНЕУ, 2015. – 418 с.

16. Зверяков М.І. Управління фінансовою стійкістю банків / М.І. Зверяков, В.В. Коваленко, О.С. Сергеева. – Одеса: Видавництво «Атлант», - 2014. – 485 с.

17. Зверяков М.І. Управління фінансовою стійкістю банків: підручник / М.І. Зверяков, В.В. Коваленко, О.С. Сергеева. – К.: «Центр навчальної літератури», 2016. – 517 с.

18. Банківська система України: становлення і розвиток в умовах глобалізації економічних процесів [Текст] : монографія / [О.В. Дзюблюк та ін.] ; за ред. д-ра екон. наук, проф. О.В. Дзюблюка ; Терноп. нац. екон. ун-т. – Т. : Астон, 2012. – 357 с.

19. Огієнко В.І. Світовий досвід гарантування депозитів населення (на прикладі США і Німеччини) / В.І. Огієнко // Соціально-економічні дослідження в перехідний період. – Львів, 2002. – Вип. 6 (37): Транскордонне співробітництво, ринкова інфраструктура та фінансово-інвестиційна діяльність.

– С. 296-313.

20. Закон України Про систему гарантування вкладів фізичних осіб від 23.02.2012 № 4452-VI. Редакція від 19.11.2016. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4452-17>

21. Банківське регулювання і нагляд: методологія та практика: монографія / за ред. проф. Коваленко В.В. — Одеса: Атлант, 2013. — 514 с.

22. Діяльність банків у забезпеченні сталого розвитку фінансового ринку України : монографія // за ред. проф. Коваленко В.В. — Одеса: Атлант, 2014. — 381 с

23. Конституція України [Електронний ресурс] / Режим доступу до ресурсу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

24. Цивільний кодекс [Електронний ресурс] / Режим доступу до ресурсу: // <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

25. Про банки і банківську діяльність [Електронний ресурс] / Закон України від 07.12.2000 № 2121 / Режим доступу до ресурсу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

26. Про Національний банк України [Електронний ресурс] : закон України від 20.05.1999, №679–X / Офіційний сайт ВР України. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>.

27. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності пов'язаних із банком осіб» N 218-VIII від 02.03.2015;

28. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запобігання негативному впливу на стабільність банківської системи» від 04.07.2014 № 1586-VII

29. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення системи гарантування вкладів фізичних осіб та виведення неплатоспроможних банків з ринку» N 629-VIII від 16.07.2015

30. Офіційний сайт Фонду гарантування вкладів фізичних осіб. [Електронний ресурс] .Режим доступу: <http://www.fg.gov.ua>

31. Аржевітін С. [Електронний ресурс] .Режим доступу:http://aub.org.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=10682&menu=119&Itemid=113

32. Офіційний сайт Національного банку України. [Електронний ресурс].

- Режим доступу :http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=123133
33. Огляд банківського сектору [Електронний ресурс]. – 2017. – Вип. 4 (серпень). – 11 с. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=53734970>].
34. Офіційний сайт ПАТ « Банку Траст». [Електронний ресурс]. Режим доступу:<http://www.banktrust.com.ua/>
35. Коваленко В.В. Реформування банківської системи України в умовах фінансових глобалізаційних викликів / В.В. Коваленко, О. С. Сергєєва // Міжвузівська науково-практична інтернет-конференція [Економіка і фінанси: аналіз тенденцій та перспективи розвитку] (20 жовтня 2014 року). — Днепропетровськ, 2014. — С.29-33.
36. Аналіз банківської діяльності [Текст] : навчальний посібник/ НБУ; ред. У. Я. Грудзевич. — К.: УБС НБУ, 2007. — 222 с. — (Сертифікований український банківський аудитор 4).
37. Аналіз банківської діяльності [Текст] : підручник/ Мін-во освіти і науки України, КНЕУ; ред. А. М. Герасимович. — К.: КНЕУ, 2005. — 599 с.
38. Банківські ризики : теорія та практика управління: монографія/ Л. О. Примостка, О. В. Лисенюк, О. О. Чуб; Мін-во освіти і науки України, ДВНЗ «КНЕУ ім. Вадима Гетьмана». — К.: КНЕУ, 2008. — 456 с.
39. Обзор экономических показателей, 14.11.2009 // Экономическая экспертная группа// [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.budgetrf.ru/Publications/Magazines/EEG/EEG200811191618/world/EEG200811191618_000.zip.
40. Директива 94/19/ЄС Європейського Парламенту: Ради «Щодо схем гарантування депозитів» від 30 травня 1994 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=994_275.
41. Офіційний сайт Асоціації французьких банків (недержавна) // Сума страхового відшкодування // [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.garantiedesdepots.fr/spip/spip.php?article48&id_rubrique=16
42. Офіційний сайт Федеральної асоціації німецьких банків (недержавна) // Мережа страхування банківських внесків // [Електронний ресурс] – Режим доступу: [http:// www.voeb.de/de/english/](http://www.voeb.de/de/english/).

43. Схеми страхування вкладів Гернси (Великобританія) // Система компенсації // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.dcs.gg/about-the-scheme/>.
44. Офіційний сайт Корпорації страхування депозитів в Японії (федеральна) // Роль та функції системи страхування вкладів // [Електронний ресурс]
45. Рисін В.В. Аналіз діяльності системи гарантування депозитів у Польщі / В.В. Рисін // Соціально-економічні дослідження в перехідний період. – Львів, 2002. – Вип. 1 (32): Проблеми формування і реалізації політики сприяння розвитку підприємництва в Україні. – С. 229-236.
46. Офіційний сайт Державної комісії з питань регулювання ринків фінансових послуг. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.ufin.com.ua/>.
47. Свечкіна А.Л. Розвиток системи страхування депозитів в Україні: досвід розвинених країн та використання його у вітчизняній практиці / А.Л. Свечкіна, Ю. Л. Мохова // Економічні науки. Фінанси та банківська справа. – 2010. - № 1. – с.145-149
48. Коваленко В. В. Обеспечение финансовой устойчивости банков: теоретические и практические аспекты: монография / В. В. Коваленко, Ю. А. Гаркуша. – Германия: LAP LAMBERT Academic Publishing, 2017. – 113 с.
49. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України від 24.12.2015 (редакція від 16.01.2016). Електронний ресурс. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/911-19>
50. Азаренкова Г. М. Менеджмент фінансових потоків економічних агентів : монографія / Г. М. Азаренкова; Нац. банк України, Ун-т банк. справи. — К., 2009. — 335 с.
51. Колодізев О. М. Забезпечення умов стабільного функціонування банківського сектору України : монографія / О. М. Колодізев, О. В. Бойко, І. О. Губарева, В. О. Дзеніс, В. В. Жуков, В. Ф. Колесніченко, І. Г. Курочкіна, О. В. Пересунько, Є. О. Полтавська, Ю. В. Прохорова. — Х. : ХНЕУ, 2010. — 310 с.
52. Енциклопедія банківської справи України / Редкол.: В.С. Стельмах (голова) та ін. — К.: Молодь, Ін Юре, 2001. — 680 с.
53. Про порядок складання і оприлюднення фінансової звітності банків

України [Електронний ресурс] / Інструкція, затверджена постановою Правління НБУ від 27.12.2007 № 480 — Режим доступу до ресурсу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

54. Даніленко А. Еволюція систем гарантування вкладів: макрекономічний аспект. // [Електронний ресурс] — Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=63802403>

55. Статистика індикаторів фінансової стійкості [Електронний ресурс] — Режим доступу до ресурсу: http://bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=44575.